

Козлов // Север и рынок: формирование экономического порядка. – 2011. - №28. – С.52-54. **3. Быков В.А.** Формирование инновационной системы промышленного предприятия / В.А. Быков –М.: Промышленная политика в Российской Федерации № 9. - 2008. **4. Сіренко Н.М.** Управління інноваційною системою аграрного підприємства / Н.М. Сіренко // Економіка АПК. – 2009. - №9. – С.43-46. **5. Sverker A.** Corporate Innovation Systems / A. Sverker, J. Staffan, S. Soren, O.Christer, N. Teknic - Goteborg: Chalmers University of Technology, 2000. – 147 p. **6. Казиханов А.М.** Инновационные системы в предпринимательских структурах (теоретические аспекты) / А.М. Казиханов // Вестник Дагестанского государственного университета. – 2011. - Вып. 5. – С. 56-63. **7. Топух І.П.** Створення інноваційної системи підприємства в умовах становлення і розвитку інноваційної економіки України [Електронний ресурс]: / І.П. Топух. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2008_10_2/topux.pdf. **8. Василенко В.О.** Інноваційний менеджмент / навч.посіб. // В.О. Василенко, В.Г. Шматько; за редакцією В.О. Василенко. – Київ: ЦУЛ, Феніс, 2003. – 440 с. ISBN 966-651-092-8. **9. Пуряев А.С.** Инновационная привлекательность как феномен [Електронний ресурс] / А.С. Пуряев, Е.А. Рыбкина // Инновации № 5 (103), 2007, С. 48-50. – Режим доступу: <http://elibrary.ru/item.asp?id=12898788>. **10. Захарчин Г.М.** Поняття інноваційної культури та її роль в інноваційній системі підприємства [Електронний ресурс] / Г.М. Захарчин. Режим доступу: nuwm.rv.ua/methods/asp/vd/v39ek13.doc

Надійшла до редколегії 14.03.2013

УДК 658.5.011

Структура та контурність функціонування інноваційної системи підприємства/ К.О. Копішинська // Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - №44(1017) - С. 79-85. Бібліогр.: 2 назв.

Рассмотрены подходы к определению понятия «инновационная система предприятия», ее основные характеристики и особенности функционирования, предложена структура инновационной системы современного производственного предприятия.

Ключевые слова: инновационная система предприятия, субъект и объект инновационной системы, структура инновационной системы предприятия.

There were considered the approaches to the definition "Enterprise innovation system", its main characteristics and features of operation, there was proposed the framework of the innovation system of an industrial enterprise.

Keywords: enterprise innovation system, subject and object of the innovation system, the structure of the enterprise innovation system.

УДК 330.341.1

А.І. КОЗЛОВА, аспірант, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

РІВНІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті розглянуто теоретичні підходи інтернаціоналізації інноваційного розвитку. Сформовані нові принципи міжнародної компанії, яка вступила на інноваційний шлях розвитку. Проаналізовані етапи інтернаціоналізації сучасного господарства та визначені рівні інтернаціоналізації інноваційного розвитку в системі інтенсифікації міжнародної діяльності.

Ключові слова: теоретичні підходи інтернаціоналізації, інтенсифікації міжнародної діяльності, проста та складна кооперації, рівні інтернаціоналізації інноваційного розвитку.

© А.І. Козлова, 2013

Вступ. Процеси глобалізації, стрімкий інформаційний і технологічний прогрес, а також посилення тенденції циклічно-кризового світогосподарського розвитку вимагають пошуку і використання інноваційних механізмів для підвищення конкурентоспроможності економік різних країн. У контексті адаптації до нових викликів коригуються рівні інтернаціоналізації. Дослідження інтернаціоналізації інноваційного розвитку є особливо актуальним в умовах глобальної конкуренції, коли країнам, міжнародним компаніям потрібно інвестувати в інноваційну сферу діяльності. Інтернаціоналізація господарського життя викликає необхідність чіткого розуміння та глибокого осмислення того, що відбувається в стратегіях інноваційного розвитку. Бурхливий розвиток різнобічних проявів організації бізнесу викликав не однострійне сприйняття і розуміння явищ та процесів економічного життя, пов'язане, по-перше, з проблемами їх ідентифікації, по-друге, із вторинністю термінологічної бази в більшості країн, по-третє, з національною специфікою розвитку ринку, яка впливала на особливий розвиток інноваційних стратегій й певною мірою ігнорувала в просторі та часі можливості застосування інших.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Питанням аналізу проблематики інтернаціоналізації інноваційного розвитку займалися такі вітчизняні вчені - В. Базилевич, В. Герасимчук, О. Канищенко, Л. Кістерського, А. Кредісова, Н. Мазуриної, В. Онищенко, В. Парсяка, О. Рогача, Г. Рогова, В. Сіденка, А. Старостіна І. Ткаченка, А. Філіпенка, Т. Циганкова. Теоретичною базою дослідження стали праці таких зарубіжних учених, як І. Ансофф, Р. Базель, Б. Берман, С. Блек, Д. Бойт, Р. Браун, Г. Картер, Н. Малхотра, С. Міллер. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних учених у дослідженні даної проблематики, потрібно зазначити, що деякі питання залишаються дискусійними, а саме щодо рівнів інтернаціоналізації інноваційного розвитку в системі інтенсифікації міжнародної діяльності.

Мета статті: узагальнення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування рівнів інтернаціоналізації інноваційного розвитку в системі інтенсифікації міжнародної діяльності. Для досягнення мети необхідно виконати такі завдання як систематизування теоретичних підходів інтернаціоналізації інноваційного розвитку, сформулювати етапи інтернаціоналізації сучасного господарства, визначити рівні інтернаціоналізації інноваційного розвитку.

Постановка проблеми. Увага вітчизняних науковців і практиків більше повинна бути зосереджена на дослідженні концептуальних засад, методологічних та історичних аспектів формування інтернаціоналізації інноваційного розвитку і тут важливою є необхідність виділення чітких етапів розвитку інтернаціоналізації сучасного господарства, які як найглибше та найточніше розкривають тенденції, що відбулися протягом визначеного періоду часу.

Матеріали досліджень. Одним із перспективних шляхів економічного зростання є інноваційний розвиток. Практика показує, що інноваційні перебудови на сучасному етапі розвитку суб'єктів господарювання можуть не лише забезпечити високі показники економічного розвитку, але й підвищити конкурентоспроможність сучасних підприємств, їх експортний потенціал, а також допоможуть вирішити економічні, екологічні, соціальні проблеми. Перш ніж визначити інтернаціоналізацію інноваційного розвитку та її рівні, треба проаналізувати інтернаціоналізацію господарського життя. Отже, інтернаціоналізації сучасного господарства почалася за

доби великого машинного виробництва. Вона означає не що інше, як поступовий вихід виробництва за межі окремої країни та формування його міжнародних форм у рамках світового господарства. Можна виділити три головні етапи розвитку інтернаціоналізації господарського життя (див. табл.).

Таблиця - Етапи інтернаціоналізації сучасного господарства

ЕТАПИ	ПЕРІОД ІСНУВАННЯ	ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСТВ	РІВНІ ОХОПЛЕННЯ
Перший етап	кінець XVIII — кінець XIX ст.	Проста кооперація	Найпростіші форми міжнародних економічних зв'язків (зовнішня торгівля)
Другий етап	кінець XIX — середина XX ст.	Складна кооперації	Міжнародний поділ праці
Третій етап	середина XX ст. — до сьогодення	Комплексна кооперація	Всі підсистеми господарства

Джерело: Розроблено автором на основі [3, р.211]

Отже, на першому етапі інтернаціоналізація виробництва ґрунтувалася переважно на взаємодії національних господарств завдяки простій кооперації. Головним каналом взаємного «обміну речовин» були найпростіші форми міжнародних економічних зв'язків, і передусім зовнішня торгівля. Інтернаціоналізація виробництва й обігу стала однією з найголовніших передумов формування світового господарства. Між цими двома світо господарськими процесами існує діалектичний взаємозв'язок. На другому етапі інтернаціоналізація виробництва переходить в іншу стадію, що пов'язана з розвитком складної кооперації. Характерна ознака складної кооперації полягає в тому, що вона ґрунтується на міжнародному поділі праці (МПП). МПП стає визначальним фактором поглиблення інтернаціоналізації господарського життя та формування світового господарства. У цей час розвиваються всі його головні форми: загальний, частковий та одиничний поділ праці. На третьому (нинішньому) етапі, що розпочався із середини нашого століття, інтернаціоналізація виробництва набуває комплексного характеру, тобто охоплює усі підсистеми господарства [1, с.95]. Таким чином, вона поширюється практично на всі країни світу, всі галузі виробничої та невиробничої сфер. Саме завдяки інтернаціоналізації здійснюються головні умови збалансованого економічного розвитку: реалізація в матеріально-речовій та вартісній формах усіх частин валового національного продукту, піднесення якості людського розвитку тощо. Вузкість внутрішніх ринків, нестача ресурсів сировини, палива, засобів виробництва компенсуються широкою участю країн у світо господарських процесах на основі розширення і поглиблення інтернаціоналізації виробництва й обігу. Інтернаціоналізація об'єднує структурні елементи і суб'єкти світового господарства в єдине ціле. Тому вона є одним із системо утворювальних факторів світового господарства. З поглибленням процесу інтернаціоналізації виробництва посилюється єдність світового господарства, зростає його органічна цілісність. Використовуються різні показники, що визначають якісні та кількісні аспекти інтернаціоналізації господарського життя. Серед них рівень міжнародної

спеціалізації та кооперування виробництва, обсяги міжнародної інвестиційної діяльності, обороту фінансового капіталу, спільної підприємницької діяльності, міграції робочої сили.

Інноваційний розвиток міжнародних компаній можна оцінити за рівнем впровадження інновацій. Інновації є результатом інтелектуальної діяльності людини, її творчого процесу, відкриття, винаходу та раціоналізації у вигляді нових чи відмінних від попередніх об'єктів. Інновації характеризуються введенням на ринок принципово нових продуктів інтелектуальної діяльності людини, які мають більш високий науково-технічний потенціал, новими споживчими якостями. Підприємство, що вступило на інноваційний шлях розвитку, повинне функціонувати у відповідності з наступними принципами:

✓ *адаптивності* - прагнення до підтримки певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності господарюючого суб'єкта, і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем);

✓ *динамічності* - динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів діяльності підприємства;

✓ *самоорганізації* - самостійне забезпечення підтримки умов функціонування, тобто обміну ресурсами (інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

✓ *саморегуляції* - коректування системи управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування;

✓ *саморозвитку* - самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства (відповідно до його місії і прийнятої мотивації діяльності) [2, с.67].

Результати досліджень. Вивчення сутності й необхідності інноваційного розвитку, а також його інтеграції зі стратегічними процесами на підприємстві доцільно розглядати з позиції трансформації економічних відносин. Розрив між змістом зовнішніх змін у господарському середовищі й характером виробничих відносин у внутрішньому середовищі підприємств приводить до виникнення економічних протиріч, що вимагають методологічного вирішення. Дослідження виникнення взаємозв'язків і зміцнення взаємодії між науково-дослідними перетвореннями у використовуваних технологіях, з одного боку, і загальної ринкової стратегії підприємства – з іншого. Це дасть можливість не лише описати сучасне економічне розуміння інноваційного розвитку, але й дасть змогу визначити його місце в системі господарських відносин.

Проаналізувавши етапи інтернаціоналізації та інноваційний розвиток, можна зробити деякі висновки щодо заходів, які спрямовані на вирішення цих проблем:

- створення єдиної функціонуючої національної інноваційної системи, яка формується на різних рівнях;

- формування загальнодержавної системи пошуку, збору, накопичення, обробки, зберігання, розповсюдження та надання інформації в сфері інноваційного розвитку;

- забезпечення використання існуючого науково – технічного доробку щодо його інноваційного впровадження [2, р.78].

Сформувавши сутність розробки інтернаціоналізації інноваційного розвитку, визначимо її рівні. Їх можна виділити чотири: локальний, експортний, транснаціональний та глобальний (див. рис.).

Отже, розглянемо більш детально авторське визначення рівнів інноваційного розвитку.

Локальний інноваційний розвиток - це процес безупинної зміни матеріального базису виробництва інноваційної діяльності, що здійснюється на окремих територіях, тобто місцях розміщення об'єктів інноваційно-підприємницької діяльності та супутніх їм фінансово-комерційних структур і передбачає залучення до територіально організованих інноваційних структур найбільш активної частини науково-виробничої агломерації, включаючи частково або повністю адміністративний центр території.

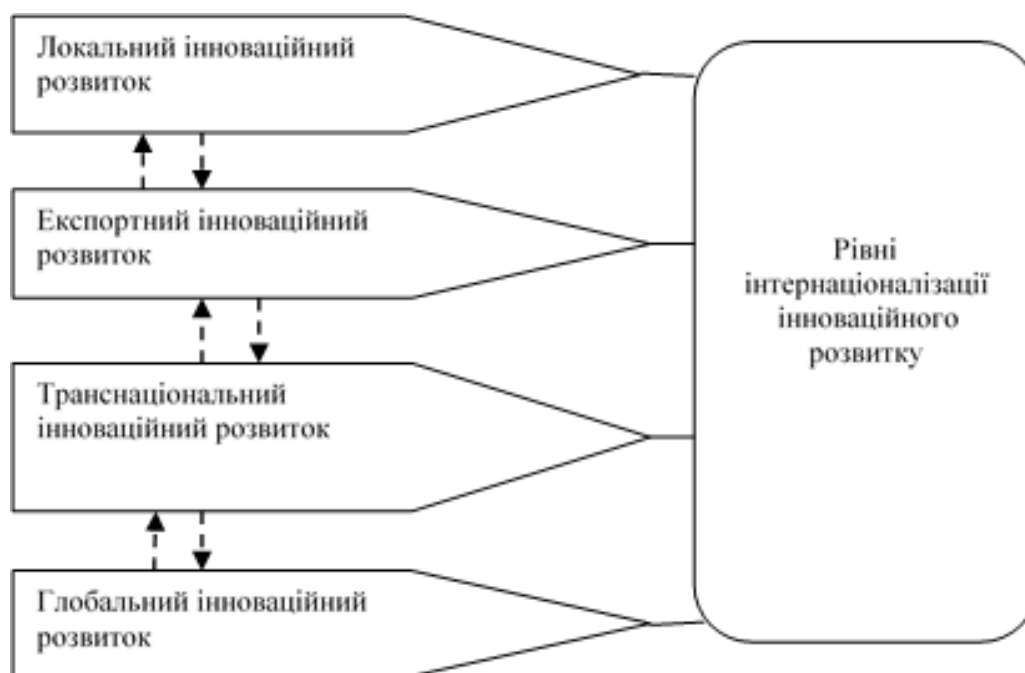

Рис. - Рівні інтернаціоналізації інноваційного розвитку. Джерело: Розроблено автором на основі [6, р.121]

Експортний інноваційний розвиток - спрямований на систематичне вивчення зарубіжного ринку та пристосування свого виробництва до вимог цього ринку, який передбачає ефективний вихід підприємства на зовнішні ринки збуту.

Транснаціональний інноваційний розвиток - у центрі інноваційно-технологічного процесу стоять ТНК, які й задають темп та напрями розвитку міжнародних ринків. ТНК заснують дослідницькі центри в багатьох країнах, де для цього є кваліфіковані кадри, фінансові ресурси та інші необхідні умови. При цьому ТНК можуть суттєво змінювати чи поєднувати різні стратегії розвитку від локальних до глобальних, створюючи геостратегічні альянси чи регіональні виробничі мережі.

Глобальний інноваційний розвиток – це інноваційний розвиток виробництва продукції, який здійснюється не ТНК, а транснаціональними мегамережами виробництва у виді так званих кластерів, де власне ТНК є важливим виробничим компонентом. Кластер являє собою систему взаємопов'язаних фірм та організацій, що забезпечує такі умови економічної співпраці, коли корпорації можуть ефективно працювати лише разом з іншими частинами мережі. Така система співпраці,

визначаючи межі автономності та підконтрольності, кооперації та конкуренції для кожного суб'єкта, прискорює процес інноваційного розвитку загалом.

Висновки. Отже, проаналізувавши інтернаціоналізацію інноваційного розвитку, відзначимо, що потреба підвищення конкурентоспроможності та виходу підприємств із кризового стану вимагає формування такого типу розвитку економіки, який забезпечить її ефективне функціонування та зростання у майбутньому. Досвід розвинених країн показує, що таким типом розвитку є інноваційний. Економічний розвиток економіки країни залежить від рівня інноваційної діяльності кожного підприємства. Впровадження інновацій є головним рушійним чинником забезпечення ефективної діяльності як окремих підприємств, так і економіки країни в цілому. Інноваційний розвиток надає підприємству можливість отримати значні прибутки, які в процесі розподілу є джерелом формування ВВП та бюджетів усіх рівнів, а також позабюджетних фондів. Наслідки інноваційного розвитку підприємства мають розглядатися як об'єкт планування та подальшого управління і на рівні самого підприємства, і на рівні державних органів. Управління інноваційним розвитком повинно орієнтувати інноваційну, інвестиційну і виробничо-збутову діяльність суб'єктів господарювання на виявлення і всебічне використання існуючих і перспективних ринкових можливостей, підтримуючи певний баланс зовнішніх і внутрішніх резервів розвитку, з метою досягнення успіху в конкуренції, максимізації поточних і перспективних доходів.

Список літератури: 1.Каніщенко О.Л. Міжнародний маркетинг у діяльності українських підприємств: - К.:Знання, 2007. – 446с. 2.Старостіна А.О. Маркетинг: підручник / А.О. Старостіна, Н.П. Гончарова, Є.В. Крикавський та ін.; за ред. А.О. Старостіної. – К.: Знання, 2009. – 1070с. 3.Global marketing strategy / Susan P. Douglas, C. Samuel Craig. – McGraw-Hill, Inc, 2011. – 554 p. 4.International business / Michael R. Czinkota, Pietra Rivoti, Ilkka A.Ronkainen. – 2nd ed. – The Dryden Press, 2010. – 658 p. 5.Business marketing management: an organizational approach / Robert W. Haas. – 5th ed. – PWS-KENT Publishing Company, 2011. – 899 p. 6.Global marketing management: a strategic perspective / Brain Toyne, Peter G.P. Waltera. – 2nd ed. – Allyn and Bacon, 2010. – 734 p.

Надійшла до редакції 14.04.2013

УДК 330.341.1

Рівні інтернаціоналізації інноваційного розвитку в системі інтенсифікації міжнародної діяльності/ А.І. Козлова // Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - №44(1017) - С. 85-90. Бібліогр.: 2 назв.

В статье рассмотрены теоретические подходы интернационализации инновационного развития. Сформированы новые принципы международной компании, которая вступила на инновационный путь развития. Проанализированы этапы интернационализации современного хозяйства и определены уровни интернационализации инновационного развития в системе интенсификации международной деятельности.

Ключевые слова: теоретические подходы интернационализации, интенсификации международной деятельности, простая и сложная кооперации, уровни интернационализации инновационного развития.

The paper considers theoretical approaches internationalization innovation. Formed new principles of international company, which entered the innovative way of development. The stages of the internationalization of modern economy and levels of internationalization of innovation development in the intensifying international activities.

Keywords: theoretical approaches to internationalization, the intensification of international activity, simple and complex cooperation, the level of internationalization of innovative development.